

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
S A R A J E V O

Na osnovu čl. 74. i čl. 130. Zakona o osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj 23/17) i člana 12. Statuta Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 84/17), Stručni savjet Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici održanoj 24. 11. 2017. godine, donosi

PRAVILNIK O
MINIMALNIM STANDARDIMA ZA IZRAČUN TEHNIČKIH REZERVA OSIGURANJA

I OPĆE ODREDBE

Član 1.
(Predmet)

Ovim Pravilnikom utvrđuju se metode i načini izračuna prijenosnih premija, metode i načini izračuna rezerve šteta društava za osiguranje, način obračuna matematičke rezerve, način utvrđivanja reosiguravajućeg dijela tih rezervi, metode i principi obračuna matematičke rezerve, osnovi obračuna matematičke rezerve i način uključivanja neamortizovanih troškova pribave osiguranja u obračun matematičke rezerve.

II MJERILA ZA PRIJENOSNE PREMIJE

Član 2.
(Obaveza izračuna)

- (1) Društvo za osiguranje (u daljem tekstu: društvo) obračunava bruto prijenosne premije i prijenosne premije neto od reosiguranja po vrstama osiguranja za one ugovore o osiguranju kod kojih osiguravajuće pokriće traje i nakon kraja obračunskog perioda budući da se osiguravajući i obračunski periodi ne poklapaju.
- (2) Odredbe stava (1) ovog člana ne primjenjuju se na osiguranja za koje se računa matematička rezerva.

Član 3.
(Osnovica za izračun)

- (1) Osnovica za obračun bruto prijenosne premije neživotnih osiguranja je obračunata premija u obračunskom periodu.
- (2) Osnovica za obračun bruto prijenosne premije dodatnih osiguranja uz osiguranje života je naplaćena premija u obračunskom periodu.
- (3) Društvo koje obavlja poslove reosiguranja iskazuje rezerve za prijenosne premije po istom principu kao ostala društva.

Član 4.
(Dovoljnost)

- (1) Prijenosne premije moraju biti dovoljne za ispunjavanje razumno predvidivih obaveza koje će nastati nakon obračunskog perioda, a koje proizlaze iz ugovora o osiguranju i to za sve vrste osiguranja na koja se odredbe ovih mjerila odnose, a kojima se društvo bavi.
- (2) Ako primjenom metoda navedenih u ovim mjerilima uvjet iz stava (1) ovog člana nije zadovoljen ovlaštenu aktuar je dužan povećati prijenosnu premiju do iznosa koji zadovoljava uvjet.

Član 5.
(Metode)

- (1) Prijenosna premija izračunava se po metodi pojedinačnog izračuna za svaki ugovor o osiguranju s tačnim vremenskim razgraničenjem (*pro rata temporis*) i to za:
 - a) osiguranja s ravnomjernom raspodjelom rizika u vremenu, pojedinačni obračun za svaki ugovor o osiguranju radi se po sljedećem obrascu:

$$BPP = BP \times \frac{d}{dOB}$$

BPP - bruto prijenosna premija

BP - osnova za izračun bruto prijenosne premije u skladu s tačkom 2. ovih mjerila

d - broj dana nakon kraja obračunskog perioda do kraja trajanja osiguravajućeg pokrića

dOB - ukupan broj dana trajanja osiguranja

- b) Osiguranja s neravnomjernom raspodjelom rizika u vremenu, odnosno za ugovore o osiguranju kod kojih se visina pokrića (rizik) mijenja u vremenu trajanja osiguranja, društvo obračun bruto prijenosne premije radi pojedinačno za svaki ugovor o osiguranju, uzimajući u obzir promjene visine pokrića tokom trajanja osiguranja i dužinu trajanja osiguranja.

Takvi ugovori pojavljuju se naročito kod:

- osiguranja građevinskih objekata u izgradnji,
- osiguranja objekata u montaži,
- osiguranja filmske djelatnosti,
- osiguranja ugovorne odgovornosti izvođača građevinskih ili montažnih poslova,
- osiguranja potraživanja (kredita).

Ako je razumno pretpostaviti da visina pokrića (rizik) raste linearno u vremenu trajanja osiguranja i obaveza u trenutku početka osiguranja je O_{sp} , a u trenutku isteka O_{sk} , pojedinačni obračun za svaki ugovor o osiguranju radi se po sljedećem obrascu:

$$BPP = BP * \frac{d * (2dOB - d + 2p_1)}{dOB^2 + 2p_1dOB}$$

$$p_1 = \frac{dOB * OSp}{Osk - OSp}$$

Ako je razumno pretpostaviti da visina pokriva (rizik) opada linearno u vremenu trajanja osiguranja i obaveza u trenutku početka osiguranja je OSp, a u trenutku isteka Osk, pojedinačni obračun za svaki ugovor o osiguranju radi se po sljedećem obrascu:

$$BPP = BP * \frac{d(d + 2p_2)}{dOB^2 + 2p_2dOB}$$

$$p_2 = \frac{dOB * OSp}{Osk - OSp}$$

- c) Dodatna osiguranja uz osiguranje života, i to kod godišnjeg i ispod godišnjeg plaćanja premije obračun bruto prijenosne premije za dodatno osiguranje uz osiguranje života radi se za svaki pojedini ugovor po sljedećem obrascu:

$$BPP = NBP - BP * \frac{d_1}{dOB}$$

BPP - bruto prijenosna premija

NBP - osnovica za izračun bruto prijenosne premije je naplaćena premija do kraja obračunskog perioda za zadnju osiguravajuću godinu

BP - obračunata premija za zadnju osiguravajuću godinu

d1 - broj dana od početka zadnje osiguravajuće godine do kraja obračunskog perioda

dOB - ukupan broj dana u zadnjoj osiguravajućoj godini

Ako je rezultat negativan, uzima se da je bruto prijenosna premija nula.

Kod jednokratnog plaćanja premije za cijeli period osiguranja ili za jedan njegov dio gdje je cijeli period, odnosno njegov dio veći od jedne godine, obračun prijenosne premije za dodatno osiguranje uz osiguranje života vrši se za svaki pojedini ugovor po sljedećem obrascu:

$$BPP = JNBP * \frac{d_2}{DOB_2}$$

BPP - bruto prijenosna premija

JNBP - jednokratna uplata

d₂ - broj dana od kraja obračunskog perioda do kraja perioda za koje je obračunata jednokratna uplata

DOB₂ - ukupan broj dana perioda za koje je obračunata jednokratna uplata

- d) Za ugovore o osiguranju kod kojih je došlo do promjene osnovice za izračun bruto prijenosne premije ovlašteni aktuar može koristiti i metodu koja nije propisana ovim mjerilima i za koju mora dostaviti obrazloženje Agenciji za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija za nadzor).

Član 6. (Reosiguranje)

- (1) Prijenosna premija neto od reosiguranja je bruto prijenosna premija umanjena za ugovoreni reosiguravajući dio po važećim ugovorima o reosiguranju.
- (2) Društvo, reosiguravajući dio bruto prijenosne premije, određene vrste osiguranja utvrđuje zavisno o tipu reosiguranja i primijenjenoj metodi obračuna bruto prijenosne premije.
- (3) Kod proporcionalnih ugovora o reosiguranju te pojedinačnog obračuna bruto prijenosne premije reosiguravajući odnosno suosiguravateljni dio se računa po sljedećem obrascu:

$$BPPR = \frac{r}{100} * BPP$$

BPPR - reosiguravajući dio bruto prijenosne premije

r - ugovoreni udio (%) reosiguranja u pojedinoj polici tj. obračunatoj premiji

BPP - bruto prijenosna premija

- (4) Ako društvo ne razgraničava proviziju reosiguranja na posebnom računu, onda je reosiguravajući dio prijenosne premije potrebno umanjiti za udio provizije reosiguranja. Kod neživotnih osiguranja pod pojmom provizija reosiguranja smatra se ugovorena provizija reosiguranja.
- (5) Kod neproporcionalnih ugovora o reosiguranju ovlašteni aktuar određuje metodu za izračunavanje prijenosnih premija neto od reosiguranja za koju mora dostaviti obrazloženje Agenciji za nadzor. Osnovica za izračun može biti bruto prijenosna premija ili reosiguravajući dio obračunate premije.
- (6) Društvo koje obavlja poslove reosiguranja izračunava bruto prijenosnu premiju:
 - domaćih aktivnih poslova po metodi obračuna cedenta,
 - inozemnih aktivnih reosiguravajući poslova po metodama iz ovih mjerila,

- smanjenje za retrocesiju u pravilu na osnovu podataka iz obračuna cedenta.

(7) Društvo je u obavezi računati i rezervu za neistekle rizike po vrstama osiguranja. U slučaju da je rezerva za neistekle rizike veća od bruto prenosne premije Društvo je dužno izvršiti dodatnu rezervu kao razliku prethodne dvije.

III MJERILA ZA REZERVU ŠTETA

Član7.

(Opis pojmova)

- (1) Pojmovi koji se koriste u ovim mjerilima imaju sljedeća značenja:
- a) Bruto rezerve šteta su rezerve šteta, uvećane za očekivane troškove obrade šteta.
 - b) Rezerve šteta neto od reosiguranja su bruto rezerve šteta umanjene za reosiguravateljni dio.
 - c) Otvorena šteta je šteta koja je prijavljena osiguratelju, ali još nije riješena.
 - d) Šteta je djelimično isplaćena ako postoji mogućnost daljnjih isplata na osnovu osiguravateljne obaveze (što uključuje i direktne troškove obrade šteta, ako se ne vode odvojeno) i kao takva treba biti u rezervi za prijavljene štete.
 - e) Šteta je konačno isplaćena ako na dan na koji ju promatramo ne postoji osnov za daljnju isplatu na osnovu osiguravateljne obaveze. Takva šteta ne ulazi u rezervu za prijavljene štete.
 - f) Riješena šteta je konačno isplaćena i odbijena šteta.
 - g) Reaktivirana šteta je ponovno otvorena riješena šteta iz prethodnog perioda.
 - h) Naknadno prijavljena šteta u nekom periodu je ona šteta koja je nastala prije početka tog perioda, a prijavljena u tom periodu.
 - i) Pojedinačno velika šteta ovisi o vrsti osiguranja i određuje je svako društvo za sebe.
 - j) Direktni troškovi obrade šteta su troškovi koji se direktno mogu locirati na pojedinu štetu (npr. kamate, sudske takse).
 - k) Indirektni troškovi obrade šteta su troškovi koji nisu locirani na pojedinu štetu (npr. plaće, administrativni troškovi).
 - l) Priznatim aktuarskim postupcima se u smislu ovih mjerila smatraju opće poznati aktuarski postupci koji su u skladu sa Zakonom i ovim mjerilima.
- (2) Rezerve šteta formiraju se po vrstama osiguranja.

Član8.

(Struktura)

- (1) U okviru rezerve šteta društvo za osiguranje (u daljem tekstu: društvo) utvrđuje:
- a) rezervu za prijavljene štete
 - b) rezervu za štete koje su nastale i nisu prijavljene do kraja obračunskog perioda za koje se utvrđuje šteta (IBNR).
- (2) Zavisno o načinu utvrđivanja rezerve za prijavljene štete i tehnologiji obrade šteta, rezerve šteta obuhvaćaju, pored rezervi iz stava (1) ovog člana, i :
- a) rezervu za nastale, a nedovoljno prijavljene, odnosno rezervisane štete (budući razvoj po prijavljenim štetama - IBNER),
 - b) rezervu za štete koje bi mogle biti reaktivirane u budućnosti,
 - c) rezervu za štete u prijenosu (RBNR).
- (3) Rezerve navedene u stavu (1) tačka b) i stavu (2) tač. a) do c). zajednički se nazivaju rezerve za nastale, a neprijavljene štete, te društvo nije obavezno svaku od tih rezerva posebno iskazivati.
- (4) Društvo koje obavlja poslove reosiguranja utvrđuje, po vrstama osiguranja dodatne rezerve šteta ako ocijeni da iznos utvrđenih rezervi šteta, u skladu s ovom tačkom neće biti

dostatan za pokriće očekivanih rashoda za obračunate udjele reosiguratelja u štetama cedenata u sljedećem obračunskom periodu.

- (5) Rezervu šteta, za štete koje su nastale i prijavljene do kraja obračunskog perioda, za koje se formira rezerva šteta, a do tog dana nisu riješene, društvo može utvrditi na sljedeće načine:
- a) pojedinačnom procjenom za svaku štetu; Pojedinačna procjena za svaku štetu utvrđuje se prema procjeni vrijednosti očekivanih iznosa na osnovu prikupljenih dokumenata s ocjenom pravilnosti zahtjeva za odštetom i odredbama vjerovatne visine odštetnog zahtjeva, a u nedostatku dokumenata koristi se mišljenje odgovarajuće stručne osobe (procjenitelja, doktora, pravnika, ovlaštenog aktuaru itd.).
 - b) aktuarskom metodom; Zavisno od karakteristika pojedine vrste osiguranja za utvrđivanje rezerva za prijavljene štete može se koristiti i jedna od aktuarskih metoda.
- (6) U rezervi za prijavljene štete utvrđuje se i rezerva za rentne štete iz ugovora o osiguranju iz odgovornosti. Rezervu za rentne štete utvrđuje društvo aktuarskim metodama kao sadašnju vrijednost budućih obaveza za rente. Rezerva se utvrđuje za svaku rentnu štetu posebno i pri tom se koriste tablice smrtnosti i diskontira se stopom koja nije veća od 5% godišnje, te uzima u obzir očekivano povećanje iznosa rente. Ovu rezervu društvo je potrebno i posebno iskazati.
- (7) Rezervu šteta, za štete koje su nastale, a nisu prijavljene utvrđuje se na osnovu statističkih podataka za takve štete, podataka o prijavljenim štetama i tehnologije obrade šteta, te ostalih raspoloživih podataka i informacija.

Član 9.
(Metode)

- (1) Zavisno o karakteristikama pojedine skupine ili vrste osiguranja, portfelja osiguratelja i oblika i kvalitete raspoloživih podataka, rezerva za nastale, a neprijavljene štete utvrđuje se sljedećim metodama ili njihovom kombinacijom:
- a) Aktuarske metode:
 - 1) Osnovna metoda ulančanih ljestvica,
 - 2) Metoda ulančanih ljestvica prilagođena za inflaciju,
 - 3) Metoda prosječnog iznosa štete,
 - 4) Metoda očekivane kvote šteta,
 - 5) Bornhuetter-Fergusonova metoda,
 - 6) ostale aktuarske metode.
 - b) Paušalna metoda po sljedećem obrascu:

$$P = N \times \varphi$$

$$\varphi = \frac{(S - s)}{(M - m)} \times f \times t$$

P - rezerva šteta za nastale, a neprijavljene štete,
N - prosječan broj nastalih šteta, a prijavljenih u sljedećoj godini, kroz najmanje tri godine prije godine za koju se utvrđuje rezerva šteta,
j - prosječni iznos šteta za vrstu osiguranja u tekućem obračunskom periodu

revaloriziran i korigovan,

S - ukupan iznos isplaćenih šteta u vrsti osiguranja u tekućem obračunskom periodu,

s - ukupan iznos isplaćenih, pojedinačno velikih šteta u tekućem obračunskom periodu,

M - broj konačno isplaćenih šteta, u vrsti osiguranja u tekućem obračunskom periodu,

m - broj konačno isplaćenih pojedinačno velikih šteta,

f - koeficijent revalorizacije na kraj obračunskog perioda,

t - koeficijent korekcije (odražava razlike u visinama prosječno isplaćene štete i očekivanog prosječnog iznosa štete u rezervi kao i trendove u visinama šteta, te neka druga saznanja kao što su promjene osiguravajućeg pokrića, promjene sudske prakse i sl.).

U vrstama osiguranja, kod kojih je broj šteta (M-m) mali ili jednak nuli, određujemo prosječne isplaćene štete (j) po procjeni na nivou skupine osiguranja ili se uzima prosjek koje druge srodne vrste osiguranja.

U vrstama osiguranja, kod kojih je prosječan broj šteta (N) mali ili jednak nuli, moguće je taj broj procijeniti na nivou skupine osiguranja ili se uzima prosjek koje druge srodne vrste osiguranja.

Metoda iz tačke a) alineja 2) ove tačke može se koristiti za utvrđivanje rezervi za vrstu osiguranja za koju su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- društvo raspolaže potrebnim podacima za najmanje tri godine koje prethode godini za koju se utvrđuje rezerva šteta,
- portfelj društva u toj vrsti osiguranja je izbalansiran i stabilan (obzirom na obračunatu premiju, ukupan broj šteta i broj naknadno prijavljenih šteta unutar perioda za koje se utvrđuje prosječan broj naknadno prijavljenih šteta),
- velikoj većini broja šteta treba kraće od dvije godine da prijave i/ili riješe u odnosu na period izloženosti i/ili nastanka, ali se ne može koristiti za utvrđivanje rezerve u osiguranju od odgovornosti za štete na licima (uključujući i štete na licima u osiguranju od automobilske odgovornosti).

c) Paušalna metoda po sljedećem obrascu

$$P = nx+1 \times j$$

gdje je:

P rezerva za nastale, a neprijavljene štete,

$nx+1$ očekivani broj naknadno prijavljenih šteta (broj šteta, koje su nastale do kraja godine, za koju se utvrđuje rezerva šteta i nisu bile prijavljene),

j očekivani prosječan iznos naknadno prijavljenih šteta,

x godina na kraju koje utvrđujemo rezervu šteta za nastale, a neprijavljene štete.

Očekivani broj naknadno prijavljenih šteta $nx+1$ procijenimo na osnovi sljedećih podataka:

B_{x-3} broj prijavljenih šteta u godini (x-3),

B_{x-2} broj prijavljenih šteta u godini (x-2)

B_{x-1} broj prijavljenih šteta u godini ($x-1$)

B_x broj prijavljenih šteta u godini (x),

n_{x-2} broj naknadno prijavljenih šteta u godini ($x-2$)

n_{x-1} broj naknadno prijavljenih šteta u godini ($x-1$)

n_x broj naknadno prijavljenih šteta u godini (x)

Očekivani broj naknadno prijavljenih šteta n_{x+1} razmjeran je broju prijavljenih šteta u godini, za koju se određuje rezerva šteta:

$$n_{x+1} = k \times B_x$$

gdje je k aritmetička sredina razmjera naknadno prijavljenih šteta i prijavljenih šteta u proteklim godinama:

$$k = \frac{(k_x + k_{x-1} + k_{x-2})}{3}$$

$$k_x = \frac{n_x}{B_{x-1}}; \quad k_{x-1} = \frac{n_{x-1}}{B_{x-2}}; \quad k_{x-2} = \frac{n_{x-2}}{B_{x-3}};$$

Ukoliko nisu poznati svi podaci o brojčanom stanju šteta za protekle godine, može se aritmetička sredina razmjera k računati samo za poznate podatke.

Prosječni iznos naknadno prijavljenih šteta se utvrđuje iz sljedećih podataka:

s_1 iznos šteta koje su bile u godini (x) naknadno prijavljene i konačno isplaćene,

s_2 iznos šteta koje su bile u godini (x) naknadno prijavljene i djelomično isplaćene,

s_3 iznos rezerva šteta na kraju godine (x) za štete koje su bile u toj godini naknadno prijavljene.

Očekivani prosječni iznos naknadno prijavljenih šteta jednak je:

$$\varphi = \frac{\{(s_1 + s_2) \times f \times t + s_3\}}{n_x}$$

Koeficijenti f i t definisani su u podtački 2. ove tačke.

U vrstama osiguranja, kod kojih je broj naknadno prijavljenih šteta n_x mali ili jednak nuli, moguće je procijeniti j na nivou skupine osiguranja ili iz koje druge srodne vrste osiguranja ili će se primijeniti odšteta u godini (x), koja se odgovarajuće revalorizira na kraju te godine.

Metoda se može koristiti za utvrđivanje rezerve za vrstu osiguranja za koju velikoj većini od ukupnog broja šteta treba kraće od dvije godine da se prijave i / ili riješe u odnosu na period izloženosti i / ili nastanka, a ne može se koristiti za utvrđivanje rezerve u osiguranju od odgovornosti za štete na licima (uključivo i štete u osiguranju od automobilske odgovornosti).

Član 10.

(Ostale metode)

- (1) Rezerva za nastale, a neprijavljene štete na kraju obračunskog perioda kraćeg od godine dana može se utvrditi i drugim metodama procjene koje nisu navedene u članu 9. ovog Pravilnika, s tim da u tom slučaju taj iznos ne može biti manji od iznosa rezerve za nastale, a neprijavljene štete na kraju prethodne godine.
- (2) Ukoliko podaci za utvrđivanje rezerva za nastale, a neprijavljene štete ne sadrže i podatke o rentnim štetama, rezervu za nastale, a neprijavljene rentne štete je potrebno posebno utvrditi koristeći metode iz tačke a) stava (1) ovog Pravilnika.
- (3) Ukoliko zbog karakteristika korištenih podataka, informacija i metoda, obračunata rezerva za nastale, a neprijavljene štete ne sadrži sve dijelove navedene u tački 4. ovih mjerila potrebne rezerve za nastale, a nedovoljno prijavljene štete, za reaktivirane štete i za štetu u prijenosu utvrđuju se zasebno.

Član 11.

(Metodologija)

Društvo treba imati jasno definisanu metodologiju obračuna nastalih i neprijavljenih šteta, te imati popisane bar dvije metode po kojima je vršilo analizu obračuna pomenutih rezervi.

Član 12.

(Reosiguranje)

- (1) Društvo koje obavlja poslove reosiguranja utvrđuje rezervu šteta za štete na osnovu obračuna cedenata, uzimajući u obzir promjene retrocesije. Kod aktivnih poslova reosiguranja iz inostranstva uzimaju se u obzir i ostali raspoloživi podaci i informacije.
- (2) Dodatne rezerve šteta, društvo koje obavlja poslove reosiguranja utvrđuje po vrstama osiguranja na osnovu podataka za godine trajanja ugovora prije godine, za koju određuje potrebne dodatne rezerve šteta, po sljedećem obrascu:

$$P_x = \left[\frac{S_{xp}}{(R_{xp} + K_{xp})} - 1 \right] \times r_x$$

P_x dodatne rezerve šteta za godinu (x),

x godina za koju se utvrđuje dodatna rezerva šteta,

x_p godine trajanja ugovora o reosiguranju prije godine (x),

S_{xp} vlastiti dio izdataka za štete u godinama trajanja ugovora o reosiguranju,

R_{xp} vlastiti dio prihoda iz premije u godinama trajanja ugovora o reosiguranju,

r_x vlastiti dio prihoda iz premije u godini (x),

Kxp kamate iz tog dijela rezerve šteta koje se odnose na godine trajanja ugovora o reosiguranju (xp).

Ako je vrijednost u zagradi pri izračunu 0 (nula) ili negativna vrijednost, društvo za reosiguranje ne utvrđuje dodatne rezerve šteta, jer prihodi pokrivaju očekivane izdatke za štete.

Član 13.

(Troškovi obrade šteta)

- (1) Troškovi obrade šteta u rezervi šteta sastavni su dio bruto rezerva šteta, a odnose se na direktne troškove obrade šteta i indirektno troškove obrade šteta:
 - a) Direktni troškovi obrade šteta u rezervi iz stava 1. ove tačke mogu biti sastavni dio rezerve za prijavljene štete i rezervi za nastale, a neprijavljene štete, zavisno o tome da li su podaci o štetama korišteni kod izračuna navedenih rezervi uključivali u cijelosti iznose o direktnim troškovima obrade šteta. Ukoliko direktni troškovi obrade šteta u rezervi nisu u cijelosti sastavni dio rezervi za prijavljene i rezervi za nastale, a neprijavljene štete, moraju se posebno obračunati po vrstama, odnosno skupinama osiguranja.
 - b) Minimalni iznos za indirektno troškove obrade šteta u rezervi je 0,50% od zbira rezervi za prijavljene štete, rezervi za nastale, a neprijavljene štete i direktnih troškova obrade šteta u rezervi.

Član 14.

(Regres)

- (1) Umanjenje rezervi šteta za očekivana naplaćena regresna potraživanja i spašene ostatke osigurane imovine može biti sastavni dio rezervi za prijavljene i rezerva za nastale, a neprijavljene štete, zavisno o tome da li su podaci o štetama korišteni kod izračuna navedenih rezervi uključivali iznose o naplaćenim regresnim potraživanjima, prodanim spašenim i zaprimljenim ostacima imovine i potraživanja za međunarodne štete.
- (2) Ukoliko uvjet iz stava 1. ovog člana nije ispunjen, navedeno umanjeње može se posebno izračunati.
- (3) Rezervu šteta društvo može umanjiti i za oprezno određenu visinu regresnog potraživanja, ukoliko su neosporno ispunjeni svi uvjeti za takvo potraživanje i njegovu naplatu, što se mora posebno napomenuti.
- (4) Visinu rezervi šteta društvo umanjuje za akontaciju, koja je već obračunata osiguraniku, odnosno onome koji ima pravo na naknadu štete.

Član 15.

(Udio reosiguranja)

Društvo reosiguravajući dio bruto rezervi za štete određene vrste osiguranja utvrđuje u skladu sa odredbama ugovora o reosiguranju i zavisno o primjenjenoj metodi obračuna rezerva šteta.

Član 16.

(Maksimalni iznos)

Ukoliko rezerva štete premašuje ugovorenu osiguranu svotu, utvrđuje se rezerva samo do visine ugovorene osigurane sume u skladu s uvjetima osiguranja.

IV MJERILA ZA MATEMATIČKU REZERVU ŽIVOTNIH OSIGURANJA I DRUGIH OSIGURANJA ZA KOJA SE OBRAČUNAVA MATEMATIČKA REZERVA

Član 17. (Pojmovi)

Pojmovi koji se koriste u ovim mjerilima imaju sljedeća značenja:

- a) Troškovi pribave osiguranja uključuju samo neposredne troškove pribave osiguranja od obračunate premije. Pod neposrednim troškovima pribave smatraju se troškovi provizije za zaključena osiguranja, odnosno u slučaju zaposlenika koji obavljaju više poslova razmjerni dio troškova tog zaposlenika za dio radnog vremena koji prosječno godišnje provodi na direktnim i isključivim poslovima pribave osiguranja. Troškovi ispostavljanja dokumenata o osiguranju ili uključivanja ugovora o osiguranju u portfelj, kao i posredni troškovi poput troškova reklame ili administrativni troškovi vezani s obradom ponude i izdavanjem police ne smatraju se neposrednim troškovima pribave i nije ih dozvoljeno razgraničavati.
- b) Matematička rezerva obračunata u skladu s ovim mjerilima je matematička rezerva, bruto iznos.
- c) Matematička rezerva, bruto iznos umanjena za dio predan u reosiguranje je matematička rezerva, neto od reosiguranja.
- d) Datumom vrednovanja u smislu ovih mjerila smatra se datum na koji se odnosi obračun matematičke rezerve.
- e) Priznatim aktuarskim postupcima se u smislu ovih mjerila smatraju opće poznati aktuarski postupci koji su u skladu sa Zakonom i ovim mjerilima.
- f) Individualiziranim rizicima smatraju se rizici koji se odnose na pojedinca (npr. rizici zanimanja, sporta ili bolesti osiguranika).
- g) Neindividualiziranim rizicima smatraju se rizici koji se ne odnose na pojedinca, već na veću grupu ili sve osiguranike (npr. zbog geografskog područja na kojem osiguranici borave ili pojave nove bolesti).
- h) Osnovnim životnim osiguranjima u smislu ovih mjerila smatraju se osiguranja života i rentna osiguranja bez dodatnog osiguranja.
- i) Životnim osiguranjima smatraju se osiguranja života, rentna osiguranja i dodatna osiguranja.
- j) Dodatnim osiguranjima smatraju se dodatna osiguranja u skupini životnih osiguranja.

Član 18. (Obaveza formiranja)

- (1) Društvo za osiguranje je dužno formirati matematičku rezervu za sve dugoročne ugovore o osiguranju lica kod kojih se kumuliraju sredstva štednje ili sredstva za pokriće povećanih rizika u kasnijim godinama osiguranja, a posebno za:
 - a) životna osiguranja,
 - b) druga osiguranja kod kojih se upotrebljavaju tablice vjerovatnoće i obračuni kao u životnim osiguranjima (npr. zdravstveno osiguranje s višegodišnjim trajanjem ako je premija osiguranja nezavisno o starosti jednaka za cijelo vrijeme trajanja osiguranja).
- (2) Matematička rezerva mora biti dovoljna da omogući ispunjavanje svih razumno predviđenih obaveza koje proizilaze iz ugovora o osiguranju i to za sve vrste osiguranja na koja se odnose ova mjerila, a kojima se društvo bavi.

Član 19. (Upravitelj matematičke rezerve)

Društvo je dužno imenovati upravitelja matematičke rezerve i dostaviti podatke o imenovanju Agenciji za nadzor.

Član 20.
(Principi)

Matematička rezerva treba biti formirana u skladu sa sljedećim principima:

- a) Matematička rezerva treba biti obračunata dovoljno opreznim prospektivnim aktuarskim obračunom kao razlika sadašnje vrijednosti svih budućih obaveza definisanih uvjetima i ugovorom o osiguranju za svaki pojedini ugovor o osiguranju, uključujući:
- sve zajamčene naknade, uključujući zajamčene otkupne vrijednosti,
 - udjele u dobiti na koje ugovaratelji osiguranja, pojedinačno ili kolektivno, imaju pravo nezavisno kako su ti udjeli u dobiti opisani i nezavisno o tome da li su dana jamstva o visini udjela u dobiti,
 - sve opcije dostupne ugovaratelju osiguranja prema uvjetima ugovora o osiguranju,
 - troškove pri čemu troškovi uključuju i provizije,

i sadašnje vrijednosti svih budućih obaveza ugovarača osiguranja po svakom od tih ugovora o osiguranju (npr. uplate premija);

- b) Oprezan obračun nije obračun "najboljom procjenom", već mora uključiti odgovarajuće dodatke za štetno odstupanje relevantnih faktora. Pri određivanju osnova obračuna treba uzeti u obzir sve okolnosti koje mogu uticati na promjene i kolebanja statističkih podataka vodeći računa o geografskom području u kojem se preuzima obaveza, tipu ugovora o osiguranju, individualiziranim povećanim rizicima i očekivanim administrativnim troškovima i troškovima pribave osiguranja;
- c) Metoda obračuna matematičke rezerve mora biti ne samo razumna po sebi, već također mora biti razumna uzimajući u obzir metodu utvrđivanja vrijednosti sredstava u koja je matematička rezerva uložena;
- d) Matematička rezerva obračunava se u pravilu odvojeno za svaki ugovor o osiguranju. Agencija za nadzor može dozvoliti upotrebu statističkih i matematičkih postupaka, ukoliko se može pokazati da taj postupak daje približno iste rezultate kao i pojedinačni obračun. Princip odvojenih obračuna ne smije ni u kojem slučaju spriječiti stvaranje dodatnih rezerva za općenite rizike koji nisu individualizirani;
- e) Ako je otkupna vrijednost osiguranja zagarantovana, iznos matematičke rezerve za pojedini ugovor u svakom trenutku mora biti najmanje u visini otkupne vrijednosti zagarantovane u tom trenutku;
- f) Prijenosne premije osnovnih životnih osiguranja i dodatnih osiguranja uz životna osiguranja za koja se obračunava matematička rezerva uključuju se u matematičku rezervu. Prijenosne premije dodatnih osiguranja uz životna osiguranja za koja se ne obračunava matematička rezerva iskazuju se na pozicijama prijenosne premije;
- g) Negativna matematička rezerva nije dozvoljena i postavlja se na nulu;
- h) Premije za novozaključena osiguranja moraju biti dovoljne da, na osnovu razumnih aktuarskih pretpostavki, omoguće društvu ispunjenje svih njegovih obaveza, a posebno oblikovanje odgovarajuće matematičke rezerve;
- i) U slučaju ugovora koji sudjeluju u dobiti metoda obračuna, matematičke rezerve mogu implicitno uzeti u obzir buduće udjele u dobiti svih vrsta, na način koji je konzistentan s drugim pretpostavkama o budućem iskustvu i s važećom metodom raspodjele dobiti. Osnovi obračuna matematičke rezerve moraju ostaviti dovoljno prostora da omoguće ostvarenje predviđenog sudjelovanja u dobiti;
- j) Dodaci za buduće troškove mogu biti implicitni ili eksplicitni, a u svakom slučaju ukupno ne smiju biti manji od razborite procjene relevantnih budućih troškova;

- k) Metoda obračuna matematičke rezerve ne smije biti podložna diskontinuitetima iz godine u godinu nastalim zbog proizvoljnih promjena metode ili osnova obračuna i mora biti takva da omogući distribuciju dobiti na adekvatan način tokom trajanja svakog ugovora o osiguranju. Ovaj zahtjev ne smije se tumačiti na način da spriječi promjenu kamatne stope za obračun matematičke rezerve ukoliko promjena proizlazi iz promjena kamatnih stopa na tržištu, ili promjenu pretpostavki o smrtnosti ili drugih pretpostavki u obračunu matematičke rezerve, ako te promjene proizlaze iz promjena, stvarnog ili procijenjenog budućeg iskustva društva;
- l) Društvo treba omogućiti uvid u osnove i metode upotrijebljene u obračunu matematičke rezerve uključujući rezervu za udjele u dobiti svim zainteresiranim licima.

Član 21.

(Metoda)

- (1) Matematička rezerva obračunava se prospektivnom neto metodom kao razlika:
- sadašnje vrijednosti svih budućih obaveza po ugovorima o osiguranju definisanih uvjetima i ugovorom o osiguranju, uključujući ugovorene sume i udjele u dobiti na koje ugovaratelji osiguranja, pojedinačno ili kolektivno, imaju pravo nezavisno kako su ti udjeli u dobiti opisani i nezavisno o tome da li su date garancije o visini udjela u dobiti, i
 - sadašnje vrijednosti svih budućih uplata tehničke premije.
- (2) Kod ugovora o osiguranju kod kojih je trajanje osiguranja duže od trajanja plaćanja premije u obračun matematičke rezerve eksplicitno se uključuju budućí troškovi uprave.
- (3) U osnovnim životnim osiguranjima dozvoljeno je smanjenje matematičke rezerve za neamortizovane stvarne troškove pribave osiguranja (cilmerzacija), pri čemu stopa cilmerzacije ne može biti viša od 3,5 % od ugovorene svote odnosno od godišnjeg iznosa rente (u oba slučaja ne uključujući dobit). Obračunati iznos neamortizovanih troškova pribave osiguranja obavezno se iskazuje u prilogu finansijskih izvještaja. Troškove preko 3,5% cilmerzacije nije dozvoljeno razgraničavati.
- (4) Tehnička premija u obračunu matematičke rezerve, diskontiranje neamortizovanog troška pribave osiguranja i diskontiranje vrijednosti budućih obaveza obračunavaju se na osnovu istih osnova obračuna.
- (5) Tehnička premija koja se koristi u obračunu matematičke rezerve uvećana za dozvoljeni godišnji iznos cilmerzacije u smislu tačke 9. ovih mjerila ne smije biti ni u kojem slučaju veća od 90% bruto premije iz ugovora o osiguranju za period za koje je obračunata tehnička premija. U slučaju da prethodni uvjet nije zadovoljen, u obračunu matematičke rezerve umjesto tehničke premije uvećane za dozvoljeni iznos cilmerzacije uzima se 90% bruto premije. Bruto premija ne uključuje doplatke na osnovnu premiju iz cjenovnika poput doplatka za ispodgodišnje plaćanje premije, fiksne troškove po polici i slično.
- (6) U slučaju da su predviđeni budućí troškovi za postojeća osiguranja veći od implicitno uračunatih troškova u obračunu matematičke rezerve (razlika stvarne bruto premije i tehničke premije koja se koristi u obračunu matematičkerezerve uvećane za dozvoljeni iznos cilmerzacije) društvo je dužno oblikovati dodatnu rezervu. Iznos dodatne rezerve, te pretpostavke i metoda za procjenu budućih troškova sastavni su dio izvještaja ovlaštenog aktuaru o obračunu matematičke rezerve.
- (7) U slučaju potrebe za stvaranjem dodatnih rezervi za općenite rizike koji nisu individualizirani iznos, te pretpostavke i metoda obračuna dodatne rezerve sastavni su dio izvještaja ovlaštenog aktuaru o obračunu matematičke rezerve.

- (8) Za grupna osiguranja zaključena po jednoj dobi s pojedinačnim policama matematička rezerva se obračunava prema stvarnoj pristupnoj dobi svakog osiguranika.
- (9) Ako za određeni tip ugovora o osiguranju nije moguće koristiti neto metodu obračuna matematičke rezerve zbog svojstava ugovora o osiguranju, matematička rezerva se obračunava drugom prospektivnom metodom u skladu s ovim mjerilima, a posebno principima izračuna matematičke rezerve iz tačke 6. ovih mjerila i odredbama ovog stava. U tom slučaju potrebna je prethodna saglasnost Agencije za nadzor.
- (10) Matematička rezerva na datum vrednovanja dobiva se linearnom interpolacijom obračunatih matematičkih rezervi (prije eventualnog postavljanja na nulu) na početku i na kraju tekuće godine osiguranja. Za osnovna životna osiguranja matematička rezerva na datum vrednovanja uvećava se za prijenosnu premiju uzimajući u obzir način plaćanja premije. Obračun prijenosne premije zasniva se na tehničkoj premiji, troškovima uprave i dozvoljenom godišnjem iznosu cilmerizacije iz ugovora o osiguranju. Ukoliko je tako dobivena matematička rezerva negativna, postavlja se na nulu.
- (11) Tokom finansijske godine društvo je dužno po isteku svakog mjeseca povećavati matematičku rezervu na osnovu pojedinačnih mjesečnih obračuna analognih obračunima na kraju finansijske godine ili na osnovu privremenih mjesečnih obračuna.
- (12) Privremeni mjesečni obračun matematičke rezerve tokom finansijske godine, za ukupno poslovanje, obračunava društvo kao razliku prihoda i rashoda na sljedeći način:
- a) prihodi:
 - obračunate bruto premije osiguranja,
 - prinos od ulaganja matematičke rezerve,
 - b) rashodi:
 - obračunate naknade iz osiguranja, neto od reosiguranja,
 - ukalkulisani troškovi poslovanja,
 - reosiguravajuća premija.
 - c) Postotak ukalkuliranih troškova koji se može primijenjivati tokom sljedeće finansijske godine na kraju prethodne finansijske godine oprezno određuje aktuar uzevši u obzir predviđenu strukturu budućeg portfelja. Iznos i metoda određivanja tog postotka sastavni su dio izvještaja ovlaštenog aktuara.
- (13) Matematička rezerva na osnovu mjesečnih obračuna se ne umanjuje, kod privremenih mjesečnih obračuna ako su rashodi veći od prihoda, odnosno kod pojedinačnih mjesečnih obračuna ako je obračunata matematička rezerva manja od matematičke rezerve prethodnog obračuna. U iznimnim slučajevima na osnovu pojedinačnih mjesečnih obračuna dozvoljeno je umanjenje matematičke rezerve unutar finansijske godine.

Član 22.

(Ugovaratelj snosi rizik ulaganja)

- (1) Za životna osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja obračunava se zasebna matematička rezerva, u skladu s ovim Pravilnikom za pokriće rizika smrti, troškova obavljanja djelatnosti ili drugih rizika poput zagarantovanih isplata o dospjeću ili zagarantovanih otkupnih vrijednosti.
- (2) Za životna osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja uz navedenu matematičku rezervu, potrebno je oblikovati i odgovarajuću tehničku rezervu za naknade osigurane ugovorom o osiguranju koje su direktno vezane za vrijednost ulaganja.

- (3) Kada su naknade osigurane ugovorom direktno vezane za vrijednost jedinica investicijskog fonda ili za vrijednost imovine sadržane u investicijskom fondu društva, obično podijeljenom na jedinice, tehničke rezerve za te naknade moraju biti prikazane što je moguće približnije s tim jedinicama ili, ako jedinice nisu određene toj imovini.
- (4) Kada su naknade osigurane ugovorom direktno vezane za indeks dionica ili neku drugu referentnu vrijednost različitu od onih navedenih u stavu 3. ove tačke, tehničke rezerve za te naknade moraju biti prikazane što je moguće približnije ili s jedinicom za koju se smatra da predstavlja referentnu vrijednost ili, u slučaju kada jedinice nisu određene, s imovinom odgovarajuće sigurnosti i mogućnosti prodaje koja korespondira što je moguće približnije s onima na kojima se određena referentna vrijednost zasniva.
- (5) Vrijednost tehničke rezerve u smislu ove tačke obračunava se kao broj jedinica dodijeljenih ugovoru o osiguranju pomnoženom s odgovarajućom vrijednosti jedinice ili, u slučaju kada jedinice nisu određene, vrijednosti na datum vrednovanja bilo koje druge mjere pridruženja ugovoru ekvivalentne jedinicama.
- (6) Za životna osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja nije dozvoljeno umanjenje tehničke rezerve za neamortizovane troškove pribave osiguranja. Troškove pribave osiguranja dozvoljeno je razgraničiti do visine stvarnih troškova pribave, ali ne više od 3,5% manjeg od:
 - iznosa koji bi se na datum vrednovanja isplatio u slučaju smrti, i
 - zbira vrijednosti, na datum vrednovanja, jedinica pridruženih ugovoru o osiguranju (ili, u slučaju kada jedinice nisu određene, vrijednosti na datum vrednovanja bilo koje druge mjere pridruženja ugovoru ekvivalentne jedinicama) i ukupnog iznosa budućih premija za vrijeme trajanja osiguranja, ali najviše uključujući premije koje se plaćaju do 75 godina starosti osiguranika ako je trajanje osiguranja duže.

Član 23.

(Tablice)

- (1) Tablice vjerovatnoće koje će se primijeniti u obračunu matematičke rezerve (poput tablica smrtnosti, tablica bolesti, tablica odustanaka od osiguranja, tablica bračnog statusa i slično) treba da budu izabrane na jasan način. U obzir treba uzeti relevantne trendove u iskustvu društva i osiguravajuće industrije u cijelosti, očekivane trendove, politiku preuzimanja u osiguranje i druge promjene koje mogu značajno uticati na rezultat.
- (2) Kod ugovora o osiguranju kod kojih pretpostavke o smanjenju smrtnosti povećavaju matematičku rezervu, treba pri određivanju smrtnosti u obračunu matematičke rezerve primijeniti odgovarajuće korekcije za buduće smanjenje smrtnosti. Kod životnih osiguranja koja pokrivaju rizik smrti i zdravstvenih osiguranja treba pri određivanju vjerovatnoće smrtnosti i bolesti uzeti u obzir moguća povećanja rizika iz poznatih bolesti čiji utjecaj još nije evidentiran u postojećim tablicama vjerovatnoće.
- (3) Pri određivanju tablica vjerovatnoće za obračun matematičke rezerve u pravilu treba koristiti službene tablice vjerovatnoće i druge statistike. Iznimno je dozvoljeno, uz prethodnu saglasnost Agencije za nadzor, korištenje i drugih tablica vjerovatnoće ako se njihovom primjenom dobivaju veći iznosi matematičke rezerve. Promjene službenih tablica vjerovatnoće u izračunima moraju biti odobrene od Agencije za nadzor.

Član 24.

(Kamatna stopa)

Kamatna stopa koja se koristi u obračunu matematičke rezerve treba biti jasno odabrana i treba zadovoljavati sljedeće uvjete:

- a) Najviša kamatna stopa za obračun matematičke rezerve iznosi 5% za ugovore o osiguranju zaključene do 30.06.2015. godine, 2,75% za ugovore o osiguranju zaključene nakon 30.06.2015. godine, pri čemu kamatna stopa ne smije biti viša od prosječnog prinosa koji je društvo za osiguranje postiglo ulaganjem sredstava matematičke rezerve u prethodne tri godine.

Agencija za nadzor će sniziti najvišu kamatnu stopu u slučaju značajnog pada na tržištu državnih obveznica u spomenutom periodu te utvrditi kamatne stope za obračun matematičke rezerve za ugovore o osiguranju zaključene u narednim periodima.

- b) Prosječan prinos iz tačke a) računa se kao ponderisani prosjek prinosa na matematičku rezervu u posljednje tri godine, pri čemu se za pondere uzima prosječna vrijednost matematičke rezerve tokom godine, a prinos u određenoj godini se izračunava kao:

$$P = \frac{P_U - T_U}{V}$$

Gdje je:

P = prinos,

P_U = ukupni prihod ulaganja matematičke rezerve,

T_U = ukupni trošak ulaganja matematičke rezerve,

V = prosječna vrijednost matematičke rezerve tokom posmatrane finansijske godine.

Prosječna vrijednost matematičke rezerve izračunava se tako da se uzima vrijednost matematičke rezerve na najmanje dva datuma tokom promatrane finansijske godine i to na početku i kraju finansijske godine.

Prinos se izračunava posebno za svaku finansijsku godinu. Prosječan prinos dobiva se kao zbir prinosa pomnoženih s prosječnom vrijednošću matematičke rezerve za posljednje tri pune finansijske godine (u godišnjim finansijskim izvještajima uključujući godinu za koju se radi obračun matematičke rezerve) i podijeljen sa zbirom prosječnih vrijednosti matematičke rezerve.

- c) Društvo nije obavezno koristiti najvišu kamatnu stopu iz tačke a)
d) Odredbe tačke a) i b) ne odnose se na tehničke rezerve životnih osiguranja u kojima ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja.

Član 25.

(Reosiguranje)

- (1) Reosiguravajući dio matematičke rezerve obračunava se u skladu s odredbama ugovora o reosiguranju.
- (2) Reosiguravajući dio sredstava matematičke rezerve veći od 15% ukupno obračunate matematičke rezerve treba biti deponovan kod društva, a podliježe odredbama ulaganja

kao dio matematičke rezerve. Navedeno se ne primjenjuje ako je reosiguran samo rizik smrti.

- (3) Društvo koje se bavi poslovima reosiguranja obračunava matematičku rezervu u skladu s odredbama ugovora o reosiguranju. Umanjenje matematičke rezerve za dio predan u retrocesiju obračunava se u skladu s odredbama ugovora o retrocesiji.

Član 26.
(Iskazivanje)

Matematička rezerva iskazuje se:

- a) odvojeno zavisno o prebivalištu osiguranika za:
 - 1) osiguranje u zemlji,
 - 2) osiguranje u inozemstvu;
- b) odvojeno po poslovima osiguranja za:
 - 1) životna osiguranja,
 - 2) zdravstvena osiguranja,
 - 3) druga osiguranja;
- c) unutar svake stavke iz tačke b) odvojeno za:
 - 1) ugovore o osiguranju bez sudjelovanja u dobiti,
 - 2) ugovore o osiguranju sa sudjelovanjem u dobiti,
 - 3) ugovore o osiguranju kada ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja;
- d) unutar svake stavke iz tačke c) za životna osiguranja odvojeno za:
 - a) mješovita osiguranja (osiguranje za slučaj smrti i doživljenja),
 - b) doživotna osiguranja za slučaj smrti,
 - c) osiguranja za slučaj smrti,
 - d) osiguranja za slučaj doživljenja,
 - e) ostala osiguranja života,
 - f) osiguranja lične doživotne rente,
 - g) osiguranja lične rente s određenim trajanjem,
 - h) ostala rentna osiguranja.

Za podjelu po tački d) ovog stava potrebno je izračunati i ukupan iznos matematičke rezerve, te napraviti rekapitulaciju matematičke rezerve po tač. b) i c).

V MINIMALNI STANDARDI, NAČIN OBRAČUNA I MJERILA ZA POSEBNU REZERVU ŽIVOTNIH OSIGURANJA KOD KOJIH OSIGURANIK PREUZIMA NA SEBE INVESTICIJSKI RIZIK

Član 27.
(Standardi)

- (1) Za životna osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja obračunava se posebna matematička rezerva, na način iz dijela II. 2., za pokriće rizika smrti, troškova obavljanja djelatnosti ili drugih rizika poput zagarantovanih isplata o dospijeću ili zagarantovanih otkupnih vrijednosti.
- (2) Za životna osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja uz navedenu matematičku rezervu, potrebno je oblikovati i odgovarajuću posebnu rezervu za naknade osigurane ugovorom o osiguranju koje su direktno vezane za vrijednost ulaganja.
- (3) Kada su naknade osigurane ugovorom direktno vezane za vrijednost jedinica investicijskog fonda ili za vrijednost imovine sadržane u investicijskom fondu društva, obično podijeljenom na jedinice, posebne rezerve za te naknade moraju biti prikazane što je moguće približnije s tim jedinicama ili, ako jedinice nisu određene toj imovini.
- (4) Kada su naknade osigurane ugovorom direktno vezane za indeks dionica ili neku drugu referentnu vrijednost različitu od onih navedenih u prethodnom stavu, posebne rezerve za

te naknade moraju biti prikazane što je moguće približnije ili s jedinicom za koju se smatra da predstavlja referentnu vrijednost ili, u slučaju kada jedinice nisu određene, s imovinom odgovarajuće sigurnosti i mogućnosti prodaje koja korespondira što je moguće približnije s onima na kojima se određena referentna vrijednost zasniva.

- (5) Vrijednost posebne rezerve iz prethodnih stavova obračunava se kao broj jedinica dodijeljenih ugovoru o osiguranju pomnožen s odgovarajućom vrijednosti jedinice ili, u slučaju kada jedinice nisu određene, vrijednosti na datum vrednovanja bilo koje druge mjere pridruženja ugovoru ekvivalentne jedinicama.
- (6) Za životna osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja nije dozvoljeno umanjenje posebne rezerve za neamortizovane troškove pribave osiguranja. Troškove pribave osiguranja dozvoljeno je razgraničiti, i iskazati ih u skladu sa računovodstvenim standardom društava za osiguranje, do visine stvarnih troškova pribave, ali ne više od 3,5% manjeg od:
 - i. iznosa koji bi se na datum vrednovanja isplatio u slučaju smrti, i
 - ii. zbira vrijednosti, na datum vrednovanja, jedinica pridruženih ugovoru o osiguranju (ili, u slučaju kada jedinice nisu određene, vrijednosti na datum vrednovanja bilo koje druge mjere pridruženja ugovoru ekvivalentne jedinicama) i ukupnog iznosa budućih premija za vrijeme trajanja osiguranja, ali najviše uključujući premije koje se plaćaju do 75 godina starosti osiguranika ako je trajanje osiguranja dulje.

Član 28.

(Ostala osiguranja)

- (1) Matematička rezerva obračunava se prospektivnom neto metodom kao razlika:
 - sadašnje vrijednosti svih budućih obaveza po ugovorima o osiguranju definisanih uvjetima i ugovorom o osiguranju, uključujući ugovorene svote i udjele u dobiti na koje ugovaratelji osiguranja, pojedinačno ili kolektivno, imaju pravo nezavisno kako su ti udjeli u dobiti opisani i nezavisno o tome da li su dana jamstva o visini udjela u dobiti, i
 - sadašnje vrijednosti svih budućih uplata tehničke premije.
- (2) Kod ugovora o osiguranju kod kojih je trajanje osiguranja duže od trajanja plaćanja premije u obračun matematičke rezerve eksplicitno se uključuju budućí troškovi uprave.
- (3) Tehnička premija koja se koristi u obračunu matematičke rezerve uvećana za dozvoljeni godišnji iznos cilmerizacije u smislu stava 3. ne smije biti ni u kojem slučaju veća od 90% bruto premije iz ugovora o osiguranju za period za koje je obračunata tehnička premija. U slučaju da uvjet iz prve rečenice nije zadovoljen, u obračunu matematičke rezerve umjesto tehničke premije uvećane za dozvoljeni iznos cilmerizacije uzima se 90% bruto premije. Bruto premija iz prethodnih rečenica ne uključuje doplatke na osnovnu premije iz cjenovnika poput doplatka za ispodgodišnje plaćanje premije, fiksne troškove po polici i slično.
- (4) U slučaju da su predviđeni budućí troškovi za postojeća osiguranja veći od implicitno uračunatih troškova u obračunu matematičke rezerve (razlika stvarne bruto premije i tehničke premije koja se koristi u obračunu matematičke rezerve uvećane za dozvoljeni iznos cilmerizacije) društvo je dužno oblikovati dodatnu rezervu. Iznos dodatne rezerve, te pretpostavke i metoda za procjenu budućih troškova sastavni su dio Izvještaja imenovanog ovlaštenog aktuara o obračunu matematičke rezerve.
- (5) U slučaju potrebe za stvaranjem dodatnih rezervi za općenite rizike koji nisu individualizirani iznos, te pretpostavke i metoda obračuna dodatne rezerve sastavni su dio Izvještaja imenovanog ovlaštenog aktuara o obračunu matematičke rezerve.
- (6) Ukoliko je matematička rezerva obračunata pomoću uprosječenog parametra spola, u slučaju značajnog odstupanja uprosječenog parametra od stvarnog iskustva, društvo je dužno obračunati matematičku rezervu prema stvarnom iskustvu, ali u svakom slučaju ne u iznosu nižem od matematičke rezerve obračunate prema uprosječenom parametru spola korištenom u izračunu premije. Odstupanja uprosječenih parametara od stvarnog iskustva

društvo je dužno kontrolisati bar jednom godišnje. Pretpostavke o uprosječenom parametru spola kao i analiza stvarnog iskustva sastavni su dio izvještaja imenovanog ovlaštenog aktuara o obračunu matematičke rezerve.

- (7) Ako za određeni tip ugovora o osiguranju nije moguće koristiti neto metodu obračuna matematičke rezerve zbog svojstava ugovora o osiguranju, matematička rezerva se obračunava drugom prospektivnom metodom, a posebno principima izračuna matematičke rezerve iz glave IV. U tom slučaju potrebna je prethodna saglasnost Agencije za nadzor.
- (8) Matematička rezerva na datum vrednovanja dobiva se linearnom interpolacijom obračunatih matematičkih rezerva (prije eventualnog postavljanja na 0) na početku i na kraju tekuće godine osiguranja. Za osnovna životna osiguranja matematičkoj rezervi na datum vrednovanja dodaje se prijenosna premija uzimajući u obzir način plaćanja premije. Obračun prijenosne premije zasniva se na tehničkoj premiji, troškovima uprave i dozvoljenom godišnjem iznosu cilmerizacije iz ugovora o osiguranju. Ukoliko je tako dobivena matematička rezerva negativna, postavlja se na 0.

Član 29.

(Reosiguranje)

Reosiguravajući dio matematičke rezerve obračunava se u skladu s odredbama ugovora o reosiguranju.

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 30.

(Rokovi za usklađivanje)

Društva su u obavezi uskladiti svoje akte sa odredbama ovog Pravilnika u roku od 30 dana od stupanja na snagu istog.

Član 31.

(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu i primjenom ovog Pravilnika prestaju da vrijede odredbe Pravilnika o tehničkim rezervama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 80/06), Mjerila za rezerve za štete, Mjerila za prijenosnu premiju, Mjerila za matematičku rezervu životnih osiguranja i drugih osiguranja kojima se obračunava matematička rezerva.

Član 32.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenim novinama, a primjenjuje se od 01.01.2018. godine.

PREDSJEDNIK STRUČNOG
SAVJETA

mr.sci. Edita Kalajdžić

Broj: 021-3236-1/17
Sarajevo, 24.11.2017. godine